

ДОСВІД СФОРМОВАНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ООН У ПОДОЛАННІ БАРИКАД, ЩО ЗВЕДЕНІ НЕСАНКЦІОНОВАНО

AN EXPERIENCE OF FORMED POLICE UNITS OF THE UN IN STORMING UNAUTHORIZED BARRICADES

Пядишев В.Г., к.т.н., доцент,
професор кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення
Одеський державний університет внутрішніх справ

Статтю присвячено осмисленню досвіду, що накопичений поліцією ООН стосовно подолання барикад, що несанкціоновано зведені і захищаються протестувальниками, які прагнуть перешкодити здійсненню поліцією тих чи інших операцій в інтересах захисту правопорядку. Зокрема розглянуто найважливіші питання. Розглянуто цілі створення таких споруд, їхній формат, можливість введення правоохоронців в оману шляхом приховування небезпек у подоланні барикад. Проаналізовано основи тактичної методології по боротьбі з несанкціоновано зведеними барикадами, зокрема зауважено на важливість відповідного екіпування підрозділу для подолання барикад. Розглянуто необхідні аспекти тактичної методології боротьби з барикадами залежно від часу доби, особливостей барикади та безпосереднього завдання: проходження або усунення барикади. Розглянуто цілі проведення попереднього спостереження, зокрема на можливість виявлення пасток та засад. Вказано їхні ознаки. Зауважено на нагальну доцільність здійснення розвідки, результати якої можуть не тільки сприяти вибору вірної тактики, але й зберегти життя і здоров'я особового складу підрозділу. Розвідка дозволяє також виявити найслабшу точку барикади щодо відкриття проходу для проходження підрозділу. Надані рекомендації щодо дій підрозділу у відповідальності з отриманими розвіданими стосовно наявності мін тощо. Вказано типи обладнання, яке підрозділу слід брати з собою для створення проходів або для усунення барикади. Розглянуто особливості використання БТР (бронетранспортерів) у подоланні барикад: для захисту особового складу, для дій щодо організації проходу для особового складу, для транспортування особового складу у певних умовах, транспортування необхідного обладнання для усунення барикад, організації додаткового радіозв'язку підрозділу, для спостереження. Запропоновано тактика застосування БТР залежно від задачі, типу барикади, дій протестувальників.

Ключові слова: поліція, сформований підрозділ поліції (СПП), барикада, розвідка, бронетранспортер (БТР).

The article is devoted to comprehending best practices accumulated by the UN police in overcoming barricades unauthorizedly erected and protected by protesters who seek to prevent the implementation of certain operations by the police in the interests of protecting law and order. The goals of creating barricades, their formats, the possibility of misleading law enforcement officers by hiding the dangers in overcoming barricades are considered. The basics of tactical methodology for combating barricades are analyzed, in particular, the importance of appropriate equipment of the unit for overcoming barricades is noted. The important aspects of tactical methodology for fighting barricades are considered, depending on the time of day, the characteristics of the barricade and the immediate task: passing or removing the barricade. The purpose of the preliminary observation is considered, in particular, the possibility of detecting traps and ambushes. Their signs are indicated. The urgent expediency of carrying out reconnaissance was noted, the results of which can not only contribute to the choice of the correct tactics, but also preserve the life and health of the unit's personnel. Reconnaissance also allows to identify a weak point of the barricade to open a passage for the unit. Recommendations were made regarding the actions of the unit in accordance with the received intelligence about the presence of mines and other dangerous items. The types of equipment that the unit should possess to create passageways or to remove barricades are specified. The features of the use of APC (armored personnel carriers) when overcoming barricades are considered: for the protection of personnel, for actions to organize a passage for personnel, for transporting personnel in certain conditions, for transporting the necessary equipment to remove barricades, for organizing additional radio communications for the unit, for observation. The tactics of using armored personnel carriers are proposed, depending on the task, the type of barricade, the actions of the protesters.

Key words: police, formed police unit (FPU), barricade, reconnaissance, armored personnel carrier (APC).

Загальна постановка проблеми. Службово-бойова діяльність поліції має багато аспектів. Останнім часом в її сферу все частіше потрапляє робота щодо барикад. Розглянемо лише деякі приклади. Сотні поліцейських використовували бензопили і болторізні машини для демонтажу барикад, споруджених демократичними активістами біля урядових установ у Гонконзі. (2014 р.) [1,1]. Гонконзька поліція за допомогою бензопил та різаків демонтує барикади, встановлені активістами під час про-демократичних протестів біля урядових будівель у Гонконгу (2014 р.) [2,2]. Спалені барикади та автівки. Тисячі парижан вийшли на протести проти нових повноважень поліції (2020 р.) [3,1]. Місця протесту фермерів на кордонах Делі – Сінгу, Тікрі та Газіпур у понеділок перетворилися на фортеці, коли поліція посилила безпеку та зміцнила барикади (2021 р.) [4,2]. Грецькі студенти на барикадах у суперечці щодо законопроєкту про освіту (2021 р.) [5,1]. Гонконзькі акції протесту: поліція демонтує барикади «за лічені хвилини» (2021 р.) [6,1]. Протестувальники, які виступають за Трампа, ламають поліцейські барикади біля Капітолію (2021 р.) [7,1].

Як бачимо з прикладів, діяльність поліції щодо барикад проявляється в двох протилежних аспектах. У деяких випадках барикади створюються і підтримуються поліцією з метою захисту державних, громадських та інших

важливих об'єктів. В інших випадках поліція змушена долати або руйнувати барикади, які несанкціоновано створюють учасники протесту з метою всупереч чинному законодавству перешкодити діяльності поліції.

Ступінь наукової розробки теми. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку присвячені праці видатних науковців: Н. М. Атаманчука, О. М. Бандурки, С. В. Беляя, С. А. Годлевського, В. Л. Грохольського, О. В. Гуляка, Ю. В. Дубка, І. В. Євтушенка, А. В. Жбанчика, В. С. Зеленецького, І. В. Зозулі, Р. А. Каложного, І. О. Кириченка, В. К. Колпакова, О. Г. Комісарова, О. В. Копана, О. В. Кривенка, М. В. Куркіна, С. О. Кузніченка, В. В. Мацюка, В. І. Олефіра, С. М. Пашкова, В. П. Петкова, М. Б. Саакяна, Д. В. Талалая, В. М. Тертишника, О. М. Цільмак, С. О. Шатрави, О. Н. Ярмиша, С. А. Ярового. Але зазначені роботи не висвітлюють деталей щодо ефективної діяльності підрозділів поліції стосовно подолання барикад. Проте, питання видалення несанкціоновано створених барикад або ж їх безпечного подолання на шляху проходження поліцією висвітлені недостатньо докладно.

Метою запропонованої роботи є розкриття проблем, пов'язаних з забезпеченням безпечного подолання поліцією несанкціоновано створених барикад на шляху її проходження.

Виклад основного матеріалу. Наведені на початку статті приклади діяльності поліції щодо незаконно зведених барикад доводять, що з цією проблемою стикаються поліцейські багатьох держав в різних кінцях світу. З цією ж проблемою стикаються і працівники поліції ООН в зонах локальних збройних конфліктів. У зв'язку з цим в системі Підготовки до розгортання операцій ООН з підтримання миру (UN Peacekeeping Pre-deployment Training) [8, 2-18] акумульовано досвід поліції багатьох держав щодо боротьби з несанкціоновано зведеними барикадами, який ми і розглянемо.

1. Особливості несанкціоновано зведених барикад.

Створення барикад – це тактика, що використовується демонстрантами для обмеження пересування цивільної влади або місцевого співтовариства, оскільки вони перешкоджають легальному переміщенню населення вздовж маршрутів. Це обмеження свободи пересування в більшості правових систем є незаконним і забезпечує першу правову базу для захоплення і демонтажу барикади. Барикади можуть приймати різні формати: від ряду палаючих шин, які можна легко перетнути, до так званої «повної барикади», що складається з різних предметів, вуличних меблів і сміття, висота яких перевищує метр.

Вид барикади може вводити в оману: вона може бути набагато небезпечніше, ніж здається. Існує базовий метод боротьби з барикадами, який одночасно забезпечує безпеку поліцейських і можливість досягти мети – дозволити поліції подолати і демонтувати барикаду [9,117].

При управлінні громадським порядком підрозділи контролю натовпу стикаються з кількома типами барикад. Барикади можуть бути захищеними групою протестуючих або залишеними (що не охороняється), прохідними або непрохідними. В умовах міжнародних операцій з підтримання миру поліції ООН все частіше доводиться стикатися з ситуаціями, коли демонстранти встановлюють кілька барикад поспіль. У цьому випадку мета їх створення полягає в тому, щоб уповільнити або зупинити просування поліцейських сил і тим самим запобігти будь-якому втручанням.

2. Основи тактичної методології по боротьбі з несанкціоновано зведеними барикадами.

Командир так званого «сформованого підрозділу поліції» (СПП) ООН повинен враховувати обстановку, в якій встановлена барикада. Барикади можуть розміщувати в місті, на головних дорогах, поруч з важливими приміщеннями, в оточенні будинків (височин) або на відкритій місцевості.

Крім розгляду складу барикади, наявності або відсутності демонстрантів, можливості перетнути барикаду, підрозділ має бути належним чином обладнаний і екіпірований для управління ситуацією. Якщо поліція вважає, що барикаду неможливо подолати за допомогою наявних ресурсів, вона повинна за всяку ціну уникати спроб зробити це: безпека має першорядне значення.

Нарешті, поставлені перед підрозділом завдання будуть впливати на тактичний вибір і методологію командира СПП. Підрозділу може бути доручено або повністю приборати барикаду, або здійснити втручання в конкретній частині міста, а для цього необхідно лише пройти крізь барикаду.

При цьому тактична методологія повинна включати такі аспекти:

- Спостереження.
- Використання сльозогінного газу при необхідності.
- Розвідка.
- Міні-пастки:
 - типи;
 - прикмети.
- Початок втручання.
- Проходження барикади.
- Позиціонування підрозділу.

- Долаючи барикаду, слід керуватися наступним:
 - робити це вночі, або коли барикада все ще горить, і дим зменшує видимість,
 - враховувати наявність гострих об'єктів.

3. Спостереження, розвідка, аналіз інформації і проходження барикади.

Спостереження і аналіз є першим кроком процесу прийняття рішень щодо управління громадським порядком. Інформація, отримана командиром СПП в результаті спостереження, дасть йому чітке уявлення про те, як діяти належним чином і використовувати ресурси.

Одна з небезпек, пов'язаних з барикадами, полягає в тому, що вони можуть містити пастки. Останні можуть варіюватися від вибухових речовин до гострих лез або інших засобів, щоб нанести поранення поліцейським, якщо вони спробують подолати барикаду. Барикаду також можна використовувати для того, щоб обманним шляхом заманювати поліцейських на барикаді у пастки, де вони можуть бути атаковані з дахів або будинків навколо барикади. З іншого боку, барикада може бути засадою, де поліція, намагаючись подолати або розчистити барикаду, потрапить під вогонь снайпера.

Є деякі ознаки, які можуть допомогти поліції вирішити, чи є барикада пасткою.

Якщо демонстранти залишаються на протилежному боці барикади, але не перетинають її в сторону лінії поліції, є ймовірність, що барикада може бути замінована. Якщо було зведено велику барикаду, але навколо немає демонстрантів, це може вказувати на наявність засідки або пасток. У разі виявлення чогось підозрілого і великої ймовірності отримання травм, командир підрозділу повинен зв'язатися з оперативним центром і запросити втручання спеціалізованого підрозділу.

У більшості випадків слід зробити розвідку барикади, щоб забезпечити її впевнене подолання. Тільки явний ризик для розвідувальної команди може виправдати відмову від цього, і в цьому випадку поліції, можливо, доведеться ізолювати барикаду і розібратися з нею пізніше, після того, як загальна ситуація з заворушеннями буде усунена і порядок відновлений. Цей варіант буде означати необхідність виділення поліцейських для охорони барикади, а це може бути складно під час ситуації з громадським порядком, коли для врегулювання заворушень зазвичай потрібні всі ресурси.

Розвідка проводиться також для того, щоб виявити найслабшу точку барикади і відкрити прохід для проходження підрозділу.

При роботі з барикадами слід проявляти обережність у розміщенні підрозділу. Розміщення занадто близько до барикади – це поширена і небезпечна помилка. Точно також, після того, як барикаду пройдено, поліція не повинна встановлювати своє оточення дуже близько позаду барикади, тому що це обмежить їхню здатність маневрувати і, можливо, заблокує або обмежить зону їх відступу, якщо він стане необхідним.

Коли справа доходить до перетину самої барикади, він зазвичай здійснюється взводами або у складі відділень, щоб уникнути створення великих проломів (проходів). У разі потенційної засідки проходження повинно бути проведено швидко, (зазвичай у подвоєному темпі маршу). При необхідності з урахуванням ряду факторів (відстань, будівлі, достатньо місця для транспортних засобів, навколишнє оточення, розв'язки...) проходження барикади може здійснюватися із застосуванням транспортних засобів.

Коли барикада все ще контролюється демонстрантами, СПП, перш ніж перетинати барикаду, має відступити натовп від безпосередньої близькості до неї. Це знизить ризик бути притиснутими до барикади в разі нападу. Звільнення більшого простору надасть оточенню більшу маневреність.

Розвідка проводиться однією групою і підтримується іншою. Решту підрозділу слід тримати подалі від

барикади, в стані готовності надати підтримку в разі потреби. Там, де це можливо, для захисту підходу розвідгруп слід використовувати БТР.

Основні завдання розвідгрупи полягають в тому, щоб визначити, чи є перешкоди пастками, чи легко їх усунути і де знаходиться найбезпечніша і слабка точка для проходження. Також група розвідників повинна намагатися зібрати якомога більше інформації про ситуацію за межами барикади.

Частиною цієї оцінки є визначення найкращої точки для «розштовхування», перетягування або руйнування барикади. У той же час перевіряється, чи немає металевого кабелю, який міг би перешкодити транспортним засобам. Якщо є які-небудь кабелі або гострі перешкоди, що перешкоджатимуть проходу БТР, їх слід видалити за допомогою спеціального обладнання, встановленого на транспортних засобах.

Якщо барикада містить міни, то не слід намагатися знешкодити їх без спеціалізованої допомоги, тобто без груп по знешкодженню вибухонебезпечних предметів. В цьому випадку барикаду необхідно буде оточити і охороняти, доки вона не стане безпечною. Підрозділ має відійти на безпечну відстань, де його не буде зачеплено, якщо міну-пастку буде активовано.

Велике значення мають типи обладнання, яке буде необхідно для видалення барикад. Захватні гаки використовуються для того, щоб, відтягуючи частина барикади в сторону, створити прохід для підрозділу. Болгарка і бензопила призначені для прорізання барикади. Ломи і кувалди можуть використовуватися, щоб розбивати або виривати предмети, болторези корисні для розрізання кабелів. Останнє буде особливо корисно, коли протестувальники прикували себе до барикад, щоб перешкодити поліції демонтувати останні.

Слід також нагадати, що в цьому випадку розвідка може бути проведена по обидва боки барикади, тільки якщо демонстранти пішли і не нададуть сильного тиску на розвідгрупи.

Розвідку по обидва боки барикади повинна проводитися кожного разу. Це дозволить провести більш глибоку оцінку до повного демонтажу всієї барикади.

4. Особливості подолання барикад із застосуванням БТР.

У більшості випадків БТРи можуть бути дуже корисні при проходженні барикад. Однак і командир СПП, і водії повинні знати про всі обмеження для транспортних засобів при здійсненні руйнування барикад.

БТР може забезпечити захист розвідгрупі, коли вона наближається до барикади, щоб група не піддавалася небезпеці з боку демонстрантів або потенційної засідки.

БТР можна використовувати для визначення потенційних точок проходження, оскільки з транспортного засобу, що перебуває вище за землю, легше бачити через високі барикади, і транспортний засіб може безпечно маневрувати навколо неї.

БТРи можуть бути використані для видалення барикади. Це можна зробити декількома способами: перетягуванням за допомогою гака або мотузки, проштовхуванням частини барикади вперед для створення проходу, або просто проривом через неї з пробиттям шляху для поліцейських.

БТРи здатні нести кілька предметів обладнання, які ідеально підходять для надання допомоги в усуненні барикад.

Для спостереження та ідентифікації в них є бінокль, фара-шукач, прилади нічного бачення. Це особливо важливо в умовах низької освітленості для виявлення потенційних загроз, які можуть бути пропущені людським оком.

БТРи можуть нести індивідуальну екіпіровку та обладнання для підрозділу, включаючи бензопили, гаки тощо.

БТРи також несуть рятувальне обладнання у вигляді вогнегасників і аптечок.

На борту є також додаткове озброєння у вигляді газових пускових установок, ручних каністр і вогнепальної зброї, якщо потрібно.

Багато БТРів оснащені лебідками, які дозволяють відкривати барикади, перетягуючи різні заплутані перешкоди. Це вимагає особливих заходів безпеки, оскільки кабель (або трос) може бути недостатньо міцним і може раптово лопнути. В такому випадку такий кабель може спрацювати, як батіг, який може поранити члена команди. Тому, з метою безпеки, під час цієї операції поліцейські не повинні знаходитися в небезпечній зоні. Небезпечна зона визначається як зона в радіусі, рівному подвійній довжині кабелю.

Нарешті, вони мають радіозв'язок як на національному, так і на організаційному рівнях, що покращує взаємодію.

Для використання БТР у цих умовах, ключове значення має координація. Командир СПП повинен мати можливість спілкуватися з командиром взводу БТР, командирами відділень і груп. При цьому радіомережа є ідеальним середовищем для забезпечення того, щоб всі знали про те, що відбувається. З метою безпеки завжди повинен бути надійний радіозв'язок між водієм БТР і командиром на землі. Більшість БТР мають дуже обмежений периферійний огляд, отже їм іноді доводиться їздити наосліп, пробиваючись через барикаду з фарбою на лобовому склі, через дим, темряву ... Координація дій між підрозділом на місцях і БТР призначена для управління БТР і для запобігання нещасних випадків. З цієї ж метою між двома рухомими БТР ніколи не повинно бути персоналу, оскільки він може постраждати.

Перед виконанням маневру БТР необхідно за допомогою спостереження встановити наступні моменти. З чого складається барикада: з дерев, каністр, кабелів, транспортних засобів тощо. Барикада була встановлена до або після прибуття підрозділу? Чи є люди навколо неї? Вона «суха» або горить?

Розвідку проводити необхідно завжди: витрачений час буде грати величезну роль з точки зору успіху або невдачі.

Група підтримки розвідки повинна мати можливість при необхідності зупинити будь-яких демонстрантів за допомогою газу CS.

Розвідка повинна визначити, чи містять перешкоди міни-пастки, а також визначити найкращий спосіб організації в них проходу: виштовхування, перетягування або руйнування. Якщо барикада горить, автомобілі необхідно тримати на відстані 100 метрів, щоб знизити потенційний ризик загоряння бензобаків. Розвідка повинна доповісти про результати.

У процесі організації проходу в барикаді, командир СПП повинен погоджувати дії командирів взводів і групи розвідки.

Пробившись через барикаду, БТРи групи розвідки повинні зайняти позицію за перешкодою, сховатися і доповісти. Взводи мають йти безпосередньо в пішому порядку або на транспорті. При поганій видимості або при наявності гострих об'єктів, які можуть призвести до травм, може виникнути необхідність перевезти підрозділ через барикаду.

Командир повинен мати на увазі, що на маршруті попереду може бути багато інших барикад, а йому, можливо, доведеться залишати цей район тим самим маршрутом. Тому бажано запобігти використанню демонстрантами тих самих матеріалів у майбутньому, розрізаючи троси, дерева і перешкоди, коли це можливо, і видаляючи їх із зони. Це усладнить демонстрантам відновлення барикади.

Особливі випадки:

- підрозділ у складі конвою на шляху зустрічає барикаду;
- підрозділ зустрічає кілька барикад;
- втручання на барикаду в умовах, коли:
 - демонстрантів поряд з барикадою не виявлено,
 - демонстранти присутні поруч з барикадою.

Першорядне значення надається усуненню перешкод. Щоб мати доступ до місця наступної задачі, підрозділ має пройти крізь барикаду. У цьому випадку транспортні засоби використовуються для максимально близької доставки розвідгрупи і забезпечення її захисту.

Якщо демонстранти роблять сильний опір, підрозділу, можливо, доведеться відступити, про що необхідно повідомити в оперативний центр. Може бути прийнято рішення переспрямувати підрозділ, навіть якщо йому потрібен додатковий час, щоб дістатися до нового місця, а попередню задачу передоручити іншому підрозділу.

Відстань між барикадами впливатиме на процес прийняття рішень. Командир підрозділу повинен зробити кращий тактичний вибір залежно від ситуації. Він повинен врахувати два аспекти:

- відстань між барикадами;
- відстань між командами розвідки і підрозділом.

У цьому випадку важливо, щоб підрозділ отримувал найкращий захист. Цей захист забезпечується транспортними засобами, які встановлені для того, щоб забезпечити поліцейським прикриття.

Висновки. На закінчення відзначимо, що, оскільки подолання несанкціоновано зведених барикад представляє значні труднощі і може вест до значних жертв серед особового складу поліції, для підвищення ефективності та безпеки виконання такої операції необхідна серйозна практична підготовка. Причому практика повинна відбуватися в реальній ситуації, такий як «село громадського порядку» або «місто-привид». Група, що виконує роль «натовпу» повинна бути готова діяти відповідним чином, де необхідно, озброївшись м'якими кулями або подібними снарядами.

Для відпрацювання маневрів повинні бути доступні БТР. Знову ж таки, це повинно бути зроблено реалістичним чином, і водії БТР повинні мати можливість відпрацювати різні прийоми для усунення або подолання барикад.

ЛИТЕРАТУРА

1. Sudworth, J. Hong Kong protests: Police dismantle barricades 'in minutes'. *BBC News, Asia*, 14 October 2014. Available at: <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-29616550>
2. Поліція Гонконгу розбирає барикади. *BBC News Ukraine*. 14 жовтня 2014. Available at: https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2014/10/141014_sa_hongkong_protests_police
3. Войтук Т. Спалені барикади та автівки. Тисячі парижан вийшли на протести проти нових повноважень поліції. *Associated Press*. 5 грудня 2020. Available at: <https://suspiine.media/85824-spaleni-barikadi-ta-avtivki-tisaci-parizan-vijsli-na-protesti-proti-novih-povnovazhen-policii/>
4. Haider, T., Mishra, H., Singh R. K. Nails on road, barricades, cement walls: Delhi Police turns farmers' protest sites into fortresses. *India Today*. February 1, 2021. Available at: <https://www.indiatoday.in/india/story/nails-on-road-barricades-cement-walls-delhi-police-turns-farmers-protest-sites-into-fortresses-1764932-2021-02-01>
5. Smith, H. Greek Students at the Barricades in Dispute over Education Bill. *The Guardian*. 11 Feb 2021. Available at: <https://www.theguardian.com/world/2021/feb/11/greek-students-at-the-barricades-in-dispute-over-education-bill>
6. Myanmar protesters set up barricades as riot police fire stun grenades and tear gas. *Reuters*. Tuesday, March 02, 2021. Available at: <https://www.reuters.com/news/picture/myanmar-protesters-set-up-barricades-as-idUSRTX9YSWU>
7. Wainman, L. Watch live: Pro-Trump protesters break police barricades at Capitol. *ABC10*, January 6, 2021. Available at: <https://www.abc10.com/article/news/local/protests/pro-trump-protesters-capitol-police-face-off-break-barriers/65-769a51a2-bb58-4a55-bec5-e3651159b213>
8. Public Order Management: Barricades. *UN Peacekeeping PDT Standards for Formed Police Units*, 1st edition. 2015. Last Updated: Dec 1, 2020. P. 20 Available at: <http://dag.un.org/bitstream/handle/11176/387390/Barricades.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
9. Пядишев В. Г. Протидія барикадам, як елемент службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку. *Роль і місце правоохоронних органів у розбудові правової демократичної держави*. XII Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 26 бер. 2020 р. Одеса : ОДУВС, 2020. С. 116-118.